

Promemorian Avveckling av flottledslagstiftning Ds 2021:22

LRF Skogsägarna, har beretts möjlighet att inkomma med synpunkter på rubricerad remiss.

1. Sammanfattande synpunkter

LRF Skogsägarna

- ställer sig bakom förslaget att avveckla lagstiftning kopplad till flottningsverksamheten.
- ställer sig bakom utredningens konstaterande att flottlederna och dess anläggningar inte kan kopplas till någon ägare och därför måste anses vara statens ansvar.
- ställer sig bakom att en ny lagstiftning formas för att tydliggöra statens ansvar, samtidigt som möjlighet ges att – på frivillig grund – överlåta ansvaret till den som har nytta av anläggningen.
- vill betona att fastighetsägare inte får åläggas ansvar mot sin vilja samt att samma ekonomiska skydd och stöd ska gälla för fastighetsägare som för nyttjanderättshavare som ikläder sig ansvar för anläggningarna.

2. Bakgrund

Flottning startade i Sverige någon gång på 1600-talet då vattendragen var det enda rationella sättet att frakta timmer till de virkeskrävande industrierna som då växte fram.

Det rätades, rensades, sprängdes och anlades ramper och stensättningar för att virket skulle ta sig fram så snabbt som möjligt.

Enligt en rapport från Naturvårdsverket (NV rapport 5649) omfattade flottledsnätet ca 30 000 km i slutet av 1930-talet och levererade som mest 18 miljoner m³ timmer per år.

Vid den tiden sysselsatte skogsarbetet 145 000 arbetare och flottningen 42 000 arbetare.

Med tiden utvecklades vägnätet, samtidigt som vattenkraften blev en konkurrent om vattendragen. Den sista flottleden avslutades 1991 i Klarälven.

3. Flottledslagstiftningen

Som utredningen konstaterar så är flottledsverksamheten avvecklad och det är högst osannolikt att den kommer återupptas, i alla fall som affärsverksamhet.

2021-10-15

Det är därför rimligt att de delarna av lagstiftningen upphör och att endast de delar som rör utrivning blir kvar och därmed blir likadan som utrivning av andra vattenanläggningar.

LRF instämmer också i att eventuellt upphittat virke från flottningstiden kan tillfalla upphittaren.

4. Utrivningens konsekvenser

Frågan om dammar, vattenkraftverk och flottleder har varit mycket omdebatterad de senaste 10 åren. Det har handlat om anläggningarnas juridiska status och om kopplingen till EUs ramdirektiv för vatten som i den svenska kontexten har omsatts till en mycket hög – och hårt kritiserad – ambitionsnivå. Där är målet är att alla vatten ska återställas till något sorts förindustriellt tillstånd.

För vattenkraft finns ett system med en 20 år lång Nationell prövningsplan. De dammar som inte omfattas av den planen, har via ny lagstiftning från 2019 återfått sina äldre rättigheter om de kan uppvisa underlag för urminnes hävd. Och nu kommer även diskussionen om anläggningar kopplat till flottningen.

Vad som skiljer de tre kategorierna åt är möjligheten till stöd för miljöåtgärder. I den nationella planen för vattenkraft finns en miljöfond som står för stora delar av kostnaderna, men något sådant finns inte för det som ligger utanför planen.

Enligt Vattenmyndigheternas informationssystem VISS landar den schablonmässiga kostnaderna enbart för flottledsåterställning under förvaltningscykel 3 (2021-27) på cirka 2 600 miljoner kronor. Här saknas finansiering.

I juridisk mening är det alltså tre olika sorters verksamheter men för de bygder som berörs kan det vara svårt att se de tydliga gränserna dem emellan. Vad man däremot blir allt mer medvetna om är deras betydelse för andra verksamheter, kulturmiljö, boendemiljö, landskapsbild, fisket, mm.

Vi är också medvetna om att vid sidan av juridik och ekonomi så kommer det uppstå intressekonflikter i de fall då dammens ägare (oavsett om det är en enskild markägare eller staten) vill göra en utrivning medan kringliggande boende och verksamheter vill ha den kvar.

I fallet med flottlederna blir det upp till Länsstyrelserna att göra dessa avvägningar i samband med återställningsåtgärder. Här anser LRF att staten måste ha en nära dialog med berörda bygder så att alla de som har intressen av anläggningen får göra sina röster hörda.

2021-10-15

Effekter av återställning måste också noga analyseras innan de genomförs. Eftersom omgivande verksamheter, som jord- och skogsbruk, vägsystem, med mera, har anpassat sig till vattendragens nuvarande form och flöden så kan större ändringar ge stora effekter. LRF anser att detta i så fall måste analyseras och kompenseras.

5. Ny lagstiftning

Utredningen föreslår att samtidigt som de flottledsrelaterade lagtexterna utgår så bör en ny lagstiftning införas som reglerar det långsiktiga ansvaret för både ägande, drift, underhåll och eventuell återställning/utrivning.

LRF instämmer i den analysen, och även i ställningstagandet att de här kvarvarande anläggningarna inte kan lämnas vind för våg. I utredningens undersökning av hur detta hanteras i länsstyrelserna visar att det finns delvis olika syn på ansvaret för detta.

Att hitta en långsiktig lösning efterlystes även i vattenverksamhetsutredningen SOU 2014:35. Där slogs det fast att staten har ansvaret för de här anläggningarna, men av den här utredningens enkät till Länsstyrelserna framkommer att alla inte håller med om den bilden utan anser att det kan vara fastighetsägarens egendom.

Även om det lokala ägandet kan ha sina fördelar så bedömer vi ändå att nackdelarna är avsevärt större. För det första är de här anläggningarna inte uppförda av markägarna. De byggdes sköttes av fristående aktörer som idag inte längre finns kvar. Dessutom har samhällets syn på dem förändrats över tid och det är först i samband med framtagandet av förvaltningsplanerna för ramdirektivet för vatten som det fullt ut konstaterats att flottlederna utgör ett hinder mot att uppnå god status i vattendragen. Kostnaderna för återställning är mycket höga.

Slutsatsen blir därför att det är orimligt att en markägare ska åläggas ansvar för en anläggning som hen inte byggt, använt, eller haft någon nytta av. Sådant retroaktivt perspektiv strider både mot rättsordningens principer och mot det allmänna rättsmedvetandet.

6. Framtida drift

I många fall kommer kvarvarande anläggningar säkert finnas kvar under överskådlig framtid. I andra fall kan de återställas utan dramatiska följder. Däremot ser finns det säkert exempel där fastighetsägare eller annan aktör vill ta över ansvaret för anläggningen. Då så ska detta vara möjligt att åstadkomma – så länge det är helt frivilligt. Det är alltså av yttersta vikt att det säkerställs att fastighetsägare inte åläggs ansvaret mot sin vilja. Här måste det dock betonas

2021-10-15

att det först måste klargöras vilken status anläggningen har kopplat till ramdirektivet för vatten.

Hur denna överföring till annan förvaltning kan gå till utreds just nu i ett projekt av Coompanion Värmland. Det heter DammKraft och är finansierat av Energimyndigheten. Syftet är att ta fram modeller för hur dammar och kraftverk ska kunna tas över och hur de kan ägas och drivas vidare som kooperativ. Detta kan även komma att omfatta anläggningar i flottleder. Det är många frågetecken som behöver redas ut i detta arbete men med tanke på alla de tusentals dammar och andra anläggningar som finns i våra vattendrag, så är det viktigt att det formuleras tankar och modeller kring en långsiktig förvaltning.

Magnus Kindbom
Skogsdirektör LRF Skogsägarna

Handläggare
Erik Evestam
Äganderättsexpert